

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. birželio 24 d. *

Daina lengvino gyvenimą visais laikais

Birželio 18 dieną Kėdainių arenaje įvyko XIII respublikinė politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“. Tai tradicinė šventė, kas dvejų metų vykstanti vis kitose Lietuvos apskrityme. Pirmoji šventė buvo surengta 1991 metais Kaune. Apsukusi ratą po visą Lietuvą, prieš dvejus metus ji grįžo į Kauną, kur simbolinė dirigento batuta buvo perduota kėdainiečiams.

Dainų ir poezijos šventėje šiemet dalyvavo 32 buvusių tremtinių ir politinių kalinių chorai iš visos Lietuvos: Alytaus, Anykščių, Biržų, Druskininkų, Elektrėnų, Gargždų, Jonavos, Kauko, Kalvarijos, Kėdainių, Klaipėdos, Šiaulių, Kretingos, Marijampolės, Mažeikių, Lazdijų, Lentvario, Panevėžio, Pasvalio, Plungės, Radviliškio, Rokiškio, Šiaulių, Širvintų, Šilutės, Tauragės, Telšių, Utenos, Ukmergės, Vilkaviškio, Vilniaus. Grojo Lietuvos kariuomenės orkestras, dainavo operos solistas, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas Vytautas Juozapaitis.

Šventės dalyviai džiugino nuotakingu Kėdainių kultūros centro pagvenusių liaudiškų šokių grupė „Lankesa“, Vilainių skyriaus vyresniųjų liaudiškų šokių grupė „Volunge“, Kė-

dainių rajono Truskavos kultūros centro pagvenusių liaudiškų šokių grupė „Vermeina“, Panevėžio rajono Liūdynės kultūros centro pagvenusių liaudiškų šokių grupė „Svaja“.

Šventėje dalyvavo daug garbingų svečių: žemės ūkio ministrė Virginija Balt-

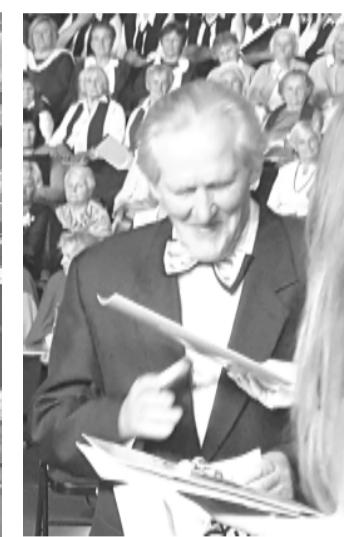
raitienė, LR Seimo nariai Vincė Vaidutė Margevičienė, Rimantas Jonas Dagys, LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, Kėdainių miesto savivaldybės administracijos direktorius Ovidijus Kačiulis, LPKTS filialų pirmininkai ir nariai. Gražius linkėjimus perdavė LPKTS Garbės pirmininkas dr. Povilas Jakučionis.

Ne kartą esame girdėję – tremtiniai mūsų tautos sąžinė. Šiuos žodžius pat-

Kartu su junginiu buvusių tremtinių ir politinių kalinių chor dainavo mae-

stro prof. Vytautas Juozapaitis

Literatūros konkursu lai-

mėtojas Aloyzas Vaitkus

lyviams, gėlių puokštės išneštos prie simbolinio tremtinių kryžiaus Kėdai-

niose. Nuosirdžius sveikinimo žodžius tarė LPKTS pirmininkas dr.

G.Rutkauskas, Seimo narė V.V.Mar-

gevičienė, ministrė V.Baltraitienė, lab-

daros ir paramos fondo „Viltis–Vikon-

da“ pirmininkė Irena Staliorienė.

Tradiciškai tremtinių šventė prasidėjo

Lionino Abariaus ir Juozo Snapščio-

Margalio daina „Leiskit į Tėvynę“.

(keliamas į 4 psl.)

Birželio sukilimui – 75 metai

Prieš 75 metus, 1941 metų birželio 22 dieną Lietuvoje prasidėjo ginkluotas sukilimas, kurio tikslas buvo išsivaduoti nuo sovietų okupantų ir atkurti Nepriklausomą Lietuvos valstybę. Ši tema yra „politiškai“ nepatogi, nes nėra aiškuo vals-

tybinio pozūrio į sukilio dalyvius. Tačiau čia reikėtų kaltinti ne tiek juos, kiek nepalankias istorines aplinkybes, kai žiaurių okupacijų sąlygomis teko kovoti dėl valstybės išlikimo.

1941 metų birželio 22 dieną anksti ryte Alytu buvo smarkiai bombarduojamas, nes čia buvo dislokuota Raudonosios armijos 3-iojo mechanizuoto korpuso 5-os tankų divizijos daug tankų ir buvo įrengtas aerodromas.

1941 metų birželio 23-iosios rytą LAF įgaliotinis ats. j. ltn. Leonas Prapuolenis per Kauno radiofoną paskelbė, kad sudaroma Laikinoji Lietuvos Vyriausybė ir atkuriamą nepriklausomą Lietuvos valstybę. Laikinoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė išleido įsakymą, kad visi buvę laisvos Lietuvos tarnautojai grįžtų į savo vietas ir pradėtų eiti anksčesnes pareigas. Tose policijos nuovadose, į kurias seni pareigūnai dar negrįžo, policijos organizavimo darbo turėjo imtis šauliai, partizanai ir susipratę aktyvūs vietus lietuvių patriotai.

Prasidėjusime masiniame sukilime dalyvavo apie 16 000–20 000 sukilielių, kurie sudarė apie 400 būrių. Intensy-

Saulys Pranas Valiulis.
1941-06-23 vokiečių karių nužudytas Alytuje

Saulys Juozas Ramanauskas.
1941-06-24 vokiečių karių nužudytas Alytuje

Saulys Benjaminas Meškelis.
1941-06-23 vokiečių karių nužudytas Alytuje

sušaudė 8 Alytaus laikinosios policijos nuovados sargybinius ir 2 partizanus, padėjusius policininkams, taip pat buvo nužudyta daugiau kaip 300 civilių miesto gyventojų.

Vėliau Vokietijos kariuomenės 3-ioios tankų armijos generolas Fedor von Bock per Alytaus miesto komendantą Kurtą Krečmerį atsiprašė, o Vilniaus žandarmerijos vadą, buvęs klaipėdiečis Kanapė pripažino, jog Alytaus sukilėliai sušaudyti per klaidą, nes ivyko nesusipratimas. Jis aiškino, kad miesta puolusi vokiečių kariuomenė su sukilėliais neturėjo ryšio ir nesuprato jų veiksmų. Tie vadai, kurie įsakė sukilė-

lius suimti, nužygavo pirmyn nepasirūpinę, kad įsakymas būtų pakeistas. Lietuvius sušaudė GFP (karo lauko žandarmerija) kareiviai.

1941 metų birželio pabaigoje okupacinė nacių valdžia įsakė paleisti lietuvių ginkluotus dalinius, o rugpjūčio 5-ąją – ir Lietuvos Laikinają Vyriausybę, atkūrusią Lietuvos valstybę. Kovose su sovietais lietuviai neteko maždaug 650 sukilėlių. Likę Birželio sukilimo dalyviai įsitruakė į vėliau sukurtais Vietinė ir Tėvynės apsaugos rinkties ar pokario antisovietinės rezistencijos veiklą.

Gintaras LUČINSKAS

Pavojingi linkčiojimai Vladimirui Putinui

Linkčiojimais vadinu kai kurių Vakarų valstybių visuomenės veikėjų savanaudiškus bandymus pataikauti plėšikiškai Kremliaus politikai ir gauti iš to sau ar savo valstybei ekonominės ar politinės naudos. Tokią veiklą galima būtų pavadinti grupiniu uodegų vizginimu. Dažniausiai V. Putini linkčioja (vizgina) pietinių Europos valstybių vadovai. Graikijos premjeras, Vengrijos premjeras Viktoras Orbanas, Serbijos socialistai, Italijos politikos veikėjai, ypač Berluskonis. Bulgarija vis tarsi su juo dėl vadino „Pietų srauto“, net Vokietijos socialdemokratai ir Prancūzijos Prezidentas Fransua Olandas nevengia su juo „paflirtuoti“. Jis dažniau už kitus viešai kalba apie sankcijų Rusijai sušvelninimą arba net jų panaikinimo galimybę. Nors liaudies patarlė perspėja neiti su velniu obuoliauti, nes vis tiek apgaus. Tokios vienadienės politikos priežastimi gali būti tai, kad Pietų Europos valstybėse istoriškai visada buvo gausios ir įtakingos komunistų partijos, ir nesena pasaulinė ekonomikos krizė tas valstybes bene skaudžiausia palietė. Be to, V. Putinas dosniai remia Europos šalių nacionalistus, tikėdamasis suskaldyti Europos vienybę.

Galų gale pats Europos Sajungos komisijos pirmininkas Žanas Klodas Junkeris neiškentė ir pasišovė keliau-

ti į Peterburgą, kad susitiktų su V. Putini. Jis, kaip ir dalis Europos politinio elito, vis dar nenori suprasti, jog Maskva tarptautiniuose santykiuose pripažino ir pripažsta tik jėgą. Tuo tarpu V. Putinas, nors vaizduoja nekaltais nuskriaustą berniuką, bet vadovaujasi tik savo kėgėbistine patirmi ir taiko jos veiklos metodus. Jo principas paprastas, jei negali nepaklusnaus palaužti jėga ar jo papirkti, tai apgausk jį.

Naivūs dėdės iš „supuvusių“ Vakarų vargsą berniuką be reikalo nubaudė skaudžiomis sankcijomis, nepriima jo ir jo draugų į savo kiemą. Savo kieme jam nuobodu ir liūdna. Tai ir linkčioja jam dėdės, važiuoja pas jį pasisvečiuoti. Kiti kviečia į savo kiemą paviešeti.

V. Putini linkčiojama lyg norint atsiprašyti ar jį nuraminti, kaip be reikalo nuskriaustą vienturčių į oringą vaiką. Štai jis „atsiémė“ iš nepanorusio su juo daugiau žaisti buvusio geriausio draugo Ukrainos keletą „žaisliukų“ – Krymą ir Lugansko bei Donecko miestus su jų apylinkėmis. Na ir kas? Vaikas kurį laiką pažais vienas ir sugąžins jas tikrajam šeimininkui. Deja, Putinas ne vaikas, o pakelės plėškas. Jis nieko nesugąžins. Maskva dar niekam nėra sugąžinusi né pėdos užgrobtos žemės. Net artimiausiam draugui – Kinijai. Nekalbant jau apie Japonijos uolėtą sa-

lelę ar Karaliaučiaus kraštą.

Agresyvi Maskva per paskutinius 70 metų apiplėsė visus savo kaimynus. Iš Suomijos atėmė geriausias jos žemes, iš Japonijos keletą jos salų, iš Gruzijos Abchaziją ir Pietų Osetiją. Sugriovė išdrįsusią nepaklusti Čečeniją. Net su geriausiu savo draugu Kinija Maskva karriavo dėl mažos salelės Amūro upėje. Visą ją minosvaidžių ugnimi nuklojo kinų valstiečių kūnais. Dabar jau bando savintis Šiaurės ašigalį. Visą savo grobišką politiką Kremlis dangsto Rusijos saugumo sumetimais, o iš tikrųjų tai buvo ir yra placdarmų planuoja miems kaimyninių valstybių užpuolimams ruošimas.

Nenubaustas plėšikas plėšikauja vis drasiau. Arménija Maskvai pasidavė pati, dėl Rusijos paramos Kalnų Karabacho konflikte. Kitos jo aukos akiavizdžios, tai – Moldova. Pirmiausiai Gagauzija. Moldovos šiaurės vakarinė dalis jau seniai yra Maskvos okupuota. Jei Moldovoje V. Putiniu parvys, jis imsis Baltijos valstybių. Jam rūpi ir kitas buvusias socialistinio lagerio valstybės sugrąžinti į Maskvos valdžią padėtį. Visą savo grobuonišką politiką Kremlis dangsto Rusijos saugumo stiprinimo sumetimais, nors iš tikrųjų jis tuošia placdarmus didesniems kaimynų užpuolimams. Gruzijos užpuolimąjį išprovokavo Pietų Osetijoje apginkluodamas ir skatindamas savo

samdinius be perstojo apšaudyti Gruzijos teritoriją. Karą su Ukraina V. Putinas pradėjo pasiūsdamas specjalios paskirties žudikus prieš taikius Kijskevo Maidano aikštės protestuotojus. V. Putino agresyvių veiksmų taktika ir metodai labai primena A. Hitlerio veiksmus 1937–1939 metais. Žinome, prie ko tokie veiksmai privėdė ir kuo viskas baigėsi.

Lietuva, deja, taip pat turi savus „linkčiotojus“ – korbovskius, žiemius ir kitokius, kurie gali pelningai prekiavoti ar gauti gerus užsakymus iš Putino Rusijos. Kyla teisėtas klausimas, kuo jie įtiko V. Putino aplinkai? Ar jų veikla nekelia grėsmės mūsų nacionaliniams saugumui? Kodėl kiti Lietuvos verslininkai Rusijoje nepriimami arba net apkaltinami šnipinėjimu?

Europa ir pasaulis jau pamiršo parvergas Tibeto, Čečenijos tautas ir apiplėštą Gruziją. Ar tolydžio pamirš ir kraujuojančią Ukrainą? Putinas to labai nori ir tikisi. Tokiai situacijai tinka vienas politinis anekdotas. Politika nusivylęs pilietis klausia: „Ar dar yra pasaulyje teisybė?“ Teisybė atsiliaupia: „Aš esu, tik iš gėdos pasislėpiau po derybininkų stalu.“

Labai greitai pamirštamos skaudžios istorijos pamokos paruošia geras sąlygas istorijos pasikartojimams.

**Povilas JAKUČIONIS,
LPKTS Garbės pirmininkas**

Kad tai niekada nepasikartotu

LR Seimo nario Donato JANKAUSKO kalba Lietuvos Respublikos Seime, Gedulo ir Vilties bei Okupacijos ir genocido dienų minėjime

Minime sukaktį pradžios įvykių Lietuvoje, pačiu žiauriausiu būdu rėžte įrežusių Gedulą ir Viltį ištisų kartų likimuose. Gedulas ir Viltis nebuvė ir nėra vien tik žodžiai. Gedulo jausmas, sunkus ir nepakeliamas, lydėjo visus – išplėstus iš téviškių, priverstus palikti namus, gyvulinuose vagonuose gabenamus į nežinią, apraudančius praras-tus artimuosius, per kelias valandas sudaužytas į šipilius jaunystės svajas ar senatvės ramybę.

Per 35 trėmimo akcijas, kurios prasidėjo 1941 metų birželio 14-ąją ir tęsėsi iki 1951 metų, o mažesniu mastu – iki 1953 metų, įvairių šaltinių duomenimis, buvo ištremta 44 tūkstančiai šeimų – apie 130 tūkstančių Lietuvos gyventojų. Grįžo tik šiek tiek daugiau nei trečdalies...

Kaip taikliai šiomis dienomis pažymi „Misija Sibiras“ organizatoriai, trėmė ne skaičius, o žmones... Trėmė žiauriai, negailestingai, ir tik viltis, tikėjimas padėjo ištverti, nepalūžti, išgyventi likimo atneštus išbandymus.

Mano tévus Jadygą ir Jeronimą likimas suvedė ešelone į nežinią Plungės geležinkelio stotyje 1948 metų gegužės 22 dieną, per „Pavasario“ („Vesna“) pavadinimu užkoduočiai trėmimą. Abu atsidūrė vagonuose su savo, Lietuvos ūkininkų, šeimomis, tik nepilnomis – mamos tévelis jau buvo miręs, tad tremtin keliavo motina su keturiais vaikais. Ir mamos brolis Mykolas, ir técio brolis Juozas tremties nepatyrė – abu buvo Lietuvos partizanai ir žuvo pasi-

priešinimo kovose, Mykoliu tada buvo 20, Juozui – 25 metai... Kartu su téciu, jo seserimis ir tévais išvežtas ir 97-uosis gyvenimo metus einantis jo senelis. Visa tai kaskart prisimenu, savo namuose matydamas vienintelį gerų kaimynų išsaugotą ir išlikusį daiktą iš téviškės – ant sienos kabantį seną medinį kryžių, prie kurio melsdavosi tévai, seneliai ir proseneliai...

Tikėjimas ir Viltis niekada neapleido tremtinių, tas jausmas visada buvo kartu su gedulu, laidojant artimuosius, tévus tolimojo Sibiro ir šiaurės platybėse, sunkiai ir alinančiai dirbant. Viltis skatino kurti šeimas, gimdyti ir su begaline meile auginti vaikus net ir tokiomis sunkiomis sąlygomis. Viltis, kad jei ne patys, tai vaikai dar pamatys Tėvynę Lietuvą. Tarp brangiausių relikvijų saugau kartu su tremtiniais buvusio lietuvių kunigo Petro Jaso surašytą mano krikšto pažymėjimą. Surašytas jis ant paprasto languoto popieriaus lapo, išplėsto iš sąsiuvinio, surašytas mano gimimo vietoje Buriatiijoje, Zaigrajevo rajone, Novo Iljinsko valsčiuje, Naryno kaime.

Viltis padėjo tévams po to, kai buvo paleisti iš tremties vietos be teisės apsigyventi Lietuvoje, iš paskutinių stengtis išikurti Tėvynėje, kad vaikai galėtų kalbėti lietuviškai ir lankytis lie-tuviškai mokyklą. Viltis padėjo visai Lietuvai per Baltijos kelią, per Kovo 11-ąją, per Sausio 13-ąją vėl atgauti laisvę ir nepriklausomybę.

Bet paklauskime savęs ir vieni kitų,

ar po 26 laisvos Lietuvos metų visos vil-tys jau išsipildė? Ar galime nejausti gedulio ir liūdesio dėl išsikerojusios korupcijos, vis didėjančios socialinės at-skirties, augančio emigracijos, alkoholizmo, savižudybių masto? Sunku nejausti gedulio ir liūdesio, kai prieš keletą dienų laisvos Lietuvos Respublikos Seime svarstant dokumentą dėl komunistų partijos atsakomybės už Lietuvos piliečių genocidą ir nusikaltimus žmoniškumui jam pritarė tik 37 Seimo nariai, ir nė vienas valdančiosios daugumos atstovas neįšdriso balsuoti „už“. Sunku buvo nejausti liūdesio ir žiūrėti į akis aktyviai ir nuoširdžiai tremtinei Aldonai iš Garliavos, kuri, rūpindama-si tremtinių padėtimi, raštais ne kartą kreipėsi į laisvos Lietuvos valdžios ins-titucijas ir rodė gautus atsakymus, pa-sirašytus ministerijų vadovų. Štai keletas citatų: „Susiseikimo ministerija nedisponuoja informacija, kiek šiuo metu Lietuvoje yra nukentėjusių asmenų, kokie jų važiavimo autobusais, troleibusais ar keleiviniais traukiniais poreikiai...“ Kita citata: „Finansų ministerija pagal kompetenciją išnagrinojo raštą. Atsižvelgiant į tai, kad Susiseikimo mi-nisterijos rašte nėra pateikta jokios in-formacijos apie politinių kalinių ir tremtinių... skaičių, siūlomas lengvatos dydį ir preliminarų lėšų poreikį... Ne-galime teikti savo nuomonės dėl pareiš-kėjos rašte išdėstytu siūlymu.“

Ar valstybės pareigūnai suvokia, kad taip atsako daug kentėjusiai Lietuvos piliečiai Lietuvos valstybės vardu?

Ir vis tik buvo ir yra viltis, kad mūsų Tėvynė Lietuva turi ateiti. Viltis yra, kol yra tokia žmonių, kaip šviesios atminties Kartenos miestelio Žemaitijoje gyventojas Juozas Viluckas, po kruopelytę rinkęs istorinius faktus ir nenuilstamai telkës bendruomenę atminties įamžinimui. Dabar jau išėjės Anapilin, o dar prieš metus pagal gyvų liudininkų pasakojimus smulkiai apraše, kaip ūkininkų sodybose buvo duo-damos partizanų priesaikos Tėvynei.

Viltis yra, kai matai, kaip šimtai gimnazistų nušiuvię ir susimastę klausosi bendraamžių pasakojimų iš ekspedicijų į tremties vietas, kur at-naujinama ir įamžinama tautiečių kančių atmintis.

Viltis yra ir stiprėja, kai jau dešimtmetį vykdantys projektą „Misija Sibiras“ jauni žmonės, niekieno neverčia-mi ir neraginami Vilniuje, prie paminklo Lietuvos tremtiniamis ir politiniams kaliniams daro tai, kas telpa žodžiuose „ištark, išgirsk, išsaugok“. Skaito mūsų piliečių, tremtinių, politinių ka-linių vardus.

Mūsų tévai ir tévų tévai praėjo vargo ir kančių Golgotą, ištvrė dėl to, kad visada turėjo viltį, jog vaikai gyvens laisvoje, nepriklausomoje ir teisingoje sa-vo piliečiams Lietuvos. Todėl šian-dien, Gedulo ir Vilties dieną, prašau, kviečiu ir raginu visus, ypač tremtinių vaikus, prisiminti ir priminti visiems, būti atminties tiltu ateities kartoms. Vardan to, kad tai niekada nepasikar-totų, vardan Lietuvos.

Įvykiai, komentarai

Ar britai suprato rusų futbolo fanų ženklą?

Būtų įdomu sužinoti, kokia košė liūla anglų, pasisakančių už savo šalies išėjimą iš Europos Sąjungos, galvose? Kai girdi jų politikų „euroskeptikų“ kalbas apie būsimą Didžiosios Britanijos suklastėjimą, jei šalis pasitrauks iš ES, suabejoji, ar jie gerai susigaudo geopolitinėje pasaulio situacijoje, ar jie suvokia, kas įvyko 2014 metais Kryme? Todėl juokinga klausytis jų šnekų apie tai, kad pinigus, kuriuos britai skiria ES biudžetui, bus galima panaudoti savo reikmėms, kad bus galima kontroliuoti savo šalies sienas, kad „viską spręs Londonas, o ne Briuselis“... Taip ir norisi ištarti: mere Borisai Džonsonai, ne Londonas spręs Anglijos reikalus, bet... Maskva. Netikite? Jos prezidentas V. Putinas visam pasauliui yra pareiškęs, kad pasaulis privalo būti dvipolis: JAV ir Rusija. Didžioji Britanija, kaip geopolitinis pasaulio veikėjas, toje Putino kalboje neminima. Apie britų sugebėjimus kontroliuoti savo šalies sienas galima spręsti iš Aleksandro Litvinenkos likimo. Galų gale, jei dar ir šiu faktų nepakanka, prisiminkime praėjusios savaitės įvykius, kai Lilyje ir Marselyje anglų futbolo fanai buvo sumušti gerai organizuotų rusų smogikų burių. Būtent smogikų, o ne futbolo aistruolių, ką, beje, netrukus (nors ir pačiuoju) pastebėjo specialiosios Vakarų tarnybos. Vienas iš anglų futbolo aistruolių, kuriam rusai gatvėje susparde galvą, padarė „brexite“ į aną pasaulį, taip sumokėdamas brangiausią kainą už savo politikų naivumą. Tai buvo ženklas, tik ar jį suprato britai? Deja, savaitės pradžioje atsakymas nebuvu žinomas (bet kai skaitysite ši laikraštį, jis jau bus aiškus). Tačiau viisi pamatėme dar vieną „žaliųjų žmogeu-

liukų“ variantą, šiekart – futbolo aistruolių vaidmenye.

Laimė, ne visi britų politikai tokie naivūs. Kaip rašo „The Guardian“, Didžiosios Britanijos vyriausybėje yra manančiųjų (matyt, turi pagrindo), kad rusų „chuliganų“ veiksmai per Europos futbolo čempionatą Prancūzijoje gali būti sankcionuojami Kremliaus. Mat didelė dalis rusų, dalyvavusių neramumuose Marselyje ir Lilyje bei gerai koordinuotose atakose prieš anglų ir kitų šalių futbolo fanus, gali būti Rusijos jėgos struktūrų atstovai, o jų veiksmai – hibridinio karo dalis. Britų vyriausybės ekspertai nuogastauja, kad Rusijos vadovybės sumanymo esmė yra noras pademonstruoti jégą prieš europiečius, kartu ir savo piliečiams įteigtis, jog visas pasaulis negatyviai nuteikęs prieš rusus.

Gali kilti klausimas, kas suteikia pagrindo taip teigti? Laikraščio šaltinis iš britų vyriausybės teigia, kad norint išsisaiškinti, kas tie dalyvavusieji neramumuose, buvo panagrinėti socialiniai tinklai („Facebook“ ir pan.). Anot jo, labai sunku įrodyti, kad Kremlis tiesiogiai susijęs su neramumais, tačiau panagrinėjus socialinius tinklus paaiškėjo, kad kai kas iš rusų, sukėlusiu mustynes Lilyje ir Marselyje, yra jėgos struktūrų darbuotojai, o jų veiksmai panašūs į hibridinio karo, pradėto Putino, tąsą. Dar laikraštis rašo, kad britų policijos futbolo čempionato „Euro-2016“ atstovas Markas Robertas pranešė, jog rusų atakos prieš kitus futbolo fanus buvo taip gerai organizuotos ir koordinuojamos, kokių jam nėra tekė regėti, nors jis jau daugiau nei 10 metų specializuojasi būtent futbolo fanų keiliamų neramumų srityje. Policijos pa-

reigūnai matė 150 „ekipuotų“ rusų futbolo fanų, kurie buvo su kaukėmis, pirštinėmis be galiukų (tai būtina spec. kario ekipuotės dalis, – red. past.), vienodomis skarelėmis (skiriamažasis ženklas, – red. past.).

Priminsime įvykių eigą. Birželio 11 dieną Marselyje, dar prieš parsidedant rungtynėms tarp Rusijos ir Anglijos komandų, įvyko susidūrimas tarp aistruolių, per kurį nukentėjo apie 30 žmonių, o vienas anglas buvo sumuštas taip, kad medikai konstatavo smegenų miršt. Vėliau, besibaigiant rungtynėms, apie 30 rusų „fanų“, pralaužusių apsaugos užtvara, įsiveržė į anglų aistruolių sektorius, kur kilo grumtynės. To jau buvo per daug, ir UEFA salygiškai diskvalifikavo Rusijos rinktinę iki turnyro pabaigos – jei dar pasikartos panašus incidentas su rusų aistruoliais, diskvalifikacija įsigalios. Nežinia, kuo būtų pasibaigę, jei birželio 14 dieną Prancūzijos pietuose policija nebūtų sulaikiusi autobuso, kuriamė važiavo per 40 Rusijos futbolo aistruolių, vadovaujamų Visos Rusijos aistruolių sąjungos vado Aleksandro Šprygino. Jie vyko į Lilį, kur turėjo įvykti Rusijos komandos susitikimas su Slovakijos futbolininkais.

Už neramumus rusams teko atsakyti – trys buvo nuteisti 1–2 metams kalėjimo, 20 rusų buvo išvyti iš Prancūzijos. Dar du gavo lygtines bausmes. Išsiūstas ir A. Špryginas.

Kaip i rusų futbolo aistruolių nusiskaltimus Prancūzijoje reagavo Rusijos prezidentas Putinas, paaiškėjo per Sankt Peterburgo tarptautinį ekonomikos forumą: jis pareiškė, jog nesuprantą, „kaip 200 mūsų aistruolių subaldojo kelis tūkstančius anglų“. Žinoma, jis dar pridūrė, jog apgailestauja

dėl to, kad čempionatą „EURO-2016“ temdo skandalai, susiję su futbolo fanais. Pasakė taip, tarsi rusai čia niekuo dėti, o problema – pačių europiečių aistruoliai...

Taigi Putinas, siekdamas savo tikslą – viešpatauti Europoje – nesuklina pasinaudoti net futbolo aistruoliais. Idomu, ką jis sugalvos per vasaros olimpines žaidynes Rio De Žaneire? Žinoma, jeigu į jas vyks rusų sportininkai, nes kol kas atrodo, jog dėl dopingo skandalų (per kuriuos paaiškėjo, kad daugybė Rusijos sportininkų naujaudoja dopingą) rusų sportininkai gali būti nepageidaujami. Gal bus „Ruxite“, arba, kaip jie patys sako, „Ruvon“?

Kita vertus, jokia Vakarų valstybė nedirba taip, kaip dirba Kremliaus vadovai, siekiantys savo tikslą – tapti pasaulio bamba. Paskutiniu laiku visos Rusijos propagandos priemonės eskaluoja „Brexit“ temą. Atrodytų, vyksta normalios demokratinės diskusijos, tačiau nuolat cituojami tik euroskeptikai, o palaikantys Didžiosios Britanijos pasilikimą ES vis lieka už kadro. Pasitelkiamos visos priemonės. Kaip pavyzdži galima paminėti prorusišką televizijos kanalą „Euronews“: pastaruoju metu, ką berodytų, kažkur kampuptyje vis išlenda užrašas „Brexit“. Jis tarsi „25“ kadras rėžiasi į atmintį. Gaila, bet ir mūsų žiniasklaidos „didieji“ nevengia dviprasmybių, pavyzdžiui, „Premjeras Kameronas pasisakė dėl Didžiosios Britanijos pasitraukimo iš ES“. Nors britų premjeras Kameronas yra „Brexit“ priešininkas, perskaičius pavadinimą atrodo priešingai. Tad kodel iš karto neparašyti, kad jis pasisako prieš pasitraukimą?

Gintaras MARKEVIČIUS

Valdantieji pribaigs provinciją

TS-LKD partijos atstovas Seime Kęstutis Masiulis savo „Facebook“ paškyroje piktinasi tuo, kad valdantieji visai pribaigs provinciją, nes mažindami valstybinių institucijų padalinius, nesuka galvos dėl jų darbuotojų likimo. Štai ką jis rašo:

„Dar viena institucija pranešė apie uždaromus padalinius regionuose ir darbuotojų perkėlimą į Vilnių. Šiakart Valstybinė mokesčių inspekcija ketina atsisakyti penkių padalinijų apskričių centruose, o funkcijas perkelti į Vilnių. Nesenai darbuotojų skaičių regionuose mažino Valstybės kontrolė, teismai, prokuratūra, policija ir kitos valstybinių institucijos.

Viros vyriausybė paveda pertvarkas įstaig-

gų vadovams, kurie patys gyvena Vilniuje ir regionų problemos jiems nerūpi, todėl uždarinėjami regioniniai skyriai. Naujausios technologijos leidžia dirbtį nuotoliniu būdu, vilniečiams paslaugas galima teikti iš Šiaulių ar Tauragės, bet Vyriausybė nesiima lyderystės, kad darbo vietas būtų išlaikyti kituose miestuose, o sumažintos – sostinėje. O juk iškėlus institucijas iš Vilniaus centro būtų sutaupoma ir valstybės lėšų, nes jos įsitikūrusios brangiuse, ištaiginguose, bet energetiškai kiauruose pastatuose. Tokius pastatus pardavus, už gautus pinigus galima nupirkti ar pastatyti aukščiausios klasės biurus kituose miestuose.

Jau kelis kartus prašiau premjero ir

ministrų, kad skatinčių darbo vietas išlaikyti regionuose, jau verčiau sumažintų Vilniuje, kur į valstybės tarnybą sunku prikvesti darbuotojų, nes algomis sunku konkuruoti su tarptautiniais paslaugų centrais. Kituose miestuose kaip tik trūksta darbo vietų ne gamybos sektoriuje ir jauni žmonės priversti išvažiuoti. Švedijoje, Vokietijoje, net Estijoje, dalis valstybės institucijų dirba ne iš sostinės, bet iš kitų miestų ir taip prisideda prie tolygios regionų politikos.

Kaip skelbia Statistikos departamento, Klaipėdoje, Telšiuose ar Marijampolėje valstybės sektoriuje dirbančių skaičius nesiekia 20 procentų visų dirbančių, o Vilniuje valstybiniai

me sektoriuje dirba net 40 procentų miestiečių, be to, sostinėje mokamas 25 procentais didesnis darbo užmokestis nei toje pačioje veiklos srityje, bet kituose miestuose.“

Ką galima pridurti prie Seimo nario žodžių? Gal tiek, kad dabartiniai valdantieji, atleisdami regionuose valstybinėse institucijose dirbančius žmones, kažin, ar be darbo palieka socialdemokratų partijos narius? Kiek tenka patirti, iš darbo pirmiausiai išleikia opozicinių partijų nariai, taip pat viešai nepalaikantys socialdemokratų politikos. Nieko naujo – tai sena Stalino maniera: „Kadrai lemia viską!“ Va iš kur tie keistai aukšti socialdemokratų reitingai!

Rusija išparduoda Ukrainai priklausančius meno kūrinius

Londono, „Christie's“ aukcione rūmuose vykusiame aukcione „Rusų turgūs“ buvo parduotas garsaus marijanisto dailininko Ivano Aivazovskio paveikslas „Laivo žūtis“. Šis paveikslas daugybę metų buvo saugomas Kryme, Feodosijoje, meno galerijoje. Kaip rašo laikraštis „Komersant“, aukcione tai

buvu svarbiausias parduodamas daiktas – jo pardavimo kaina pranoko lūkesčius, nes už paveikslą buvo sumokėta per 228,2 tūkstančio dolerių.

Aukcions vyko birželio 6 dieną, iš viso pardavimui buvo pateikta 250 tapybos ir taikomosios dailės darbų. Bendra uždirbta suma – 6,4 milijono dolerių.

Be minėto garsaus dailininko, dar buvo išstatyti parduoti Boriso Grigorjevo, Levo Baksto, Boriso Kustodijevu, Iljos Repino, Konstantino Korovino ir Konstantino Somovo drobės.

Belieka priminti, kad Feodosijos paveikslų galerijoje saugoma per 400 Ivano Aivazovskio darbų. Juos Rusi-

ja, užgrobusi Ukrainai priklausantį Krymą, laiko savo nuosavybę. Kai pagalvoji – kuo ne bolševikai? Tie irgi išpardavinėjo šalies turtus, nes save laikė okupantais. Tiesa, skirtumas tik tas, kad bolševikai buvo sažiningesni – putinistai nelaiko savęs okupantais.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Daina lengvino gyvenimą visais laikais

(atkelta iš 1 psl.)

Daug gražių dainų šeštadienio popietę skambėjo arenos skliautais, ypač atliekamos kartu su maestro prof. Vytautu Juozapaičiu. Dažnai ir visi susirinkusieji dainavo kartu. Skambėjo lietuvių liaudies daina „Tris dienas, tris naktis“, Vaclovo Šablevičiaus ir Prano Vaičaičio „Vai lėkite, dainos“, Antano Paulavičiaus „Kritusiems Lietuvos partizanams“ ir „Ave Marija“, Alfonso Staponaus „Tremtinio rauda“, Adolfo Driuko maršas „Atgimimas“, Gintauto Abariaus ir Bernardo Brazdžionio „Šaukiu aš tautą“, Vaclovo Šablevičiaus „Pavasario šauksmas“, „Žydėki, žeme“, Adolfo Driuko „Jaunystės metai“, Antano Paulavičiaus ir Bernardo Brazdžionio „Dievo dovana“, Juozo Naujailio ir Maironio „Lietuva brangi“ ir kitos.

Chorams dirigavo žinomi muzikai iš visos Lietuvos: Adolfas Driukas (Utena), Aušra Kazlauskienė (Kėdainiai), Mindaugas Šikšnys (Kaunas), Jonas Barbaravičius (Širvintos), Giedrė Baltrušienė (Panevėžys), Romualdas Eičas (Tauragė), Bronė Paulavičienė (Kaunas), Violeta Michelkevičienė (Jonava), Violeta Dumbliauskienė (Alytus), Adolfas Driukas (Utena), Edmantas Rėkus (Kalvarija), Antanina Laurenčikienė (Druskininkai), Jovita Bražukienė (Kuršėnai), Vytautas Saikauskas (Klaipėda), Gintaras Skapas (Vilnius), Aušra Kazlauskienė (Kėdainiai), Laima Venclovienė (Marijampolė).

Jungtinis šokių kolektyvas atliko choreografinę kompoziciją „Kaip du paukšteliai“ (Vidmanto Mačiulskio choreografija, lietuvių liaudies muzika, aranžuota Arūno Rakšnio), „Trilypis“ (Marijos Vaitulevičiūtės choreografija, Jurgio Gaižausko muzika), šoki „Vermeniškis“ (Danutės Pilibienės choreografija, lietuvių liaudies muzika, harmonizuota Antano Mikalausko) ir „Anės polka“ (Adelės Baublienės choreografija, lietuvių liaudies muzika, aranžuota Vidmanto Žemliausko).

Renginio vedėjai Asta Bartkuvienė ir Vilius Kaminskas skaitė tremtinių kūrybos išstraukas. Šventės pabaigoje laukė literatūrinio konkursų laureatų apdovanojimas. Konkursą organizavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, komisijos nariai buvo rašytojas Stanislovas Abromavičius, LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė ir savaitraščio „Tremtinys“ redaktorė Jolita Navickienė.

Vienas iš pagrindinių LPKTS sąjungos darbų yra istorinės atminties išsaugojimas, – sakė literatūrinio konkursų laureatus apdovanoti pasiruošęs pirmininkas dr. G. Rutkauskas. Pirmoji vieta, sveikinimai ir dovanos atiteko Aloyzui Vaitkui už knygą „Jaunystė Sibiro taigoje“, antroji – Teresei Ūksnei už knygą „Širdymo Lietuva“, trečioji – Zitai Vėžienei už knygą „Jono Švėgždos gyvenimas po saulę“. Moksleivių rašinių konkursu nugalėtoja tapo Viktorija Karčiauskaitė, Krakių Mikelajo Katkaus gimnazijos moksleivė.

LPKTS valdybos pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė nuoširdžiai padėkojo Kėdainių kultūros centriui, padėjusiam LPKTS surengti šią gražią šventę, choristams, dalyviams ir rėmėjams: pagrindiniam rėmėjui – Lietuvos kultūros tarybai; UAB „Kėdainių duonai“, AB „K2 LT“, AB „Nordic Sugar“, labdaros ir paramos fondui „Viltis–Vikonda“, Kėdainių krašto tremtiniams; informaciniams rėmėjams: Kėdainių rajono laikraščiams „Kėdainių mugė“ ir „Rinkos aikštė“, LPKTS savaitraščiui „Tremtinys“, LRT, UAB „Balticum TV“, UAB „Kėdainių krašto televizijai“, www.kedainietis.lt.

XII respublikinės politinių kalinių ir tremtinių dainų ir poezijos šventės „Leistik į Tėvynę“ vyr. dirigentė Aušra Kazlauskienė per davė batutą XIV šventės organizatoriams – LPKTS Šilalės filialui. Taigi po dvejų metų susitiksime Šilalėje.

Audronė KAMINSKIENĖ
Aido Bumilio nuotraukos

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Jurbarko filialo nares:
Danutę NOVIKOVIENĘ – 85-ojo,
Angeliną VENIULIENĘ – 70-ojo.

Linkime sveikatos, ilgų ir gražių gyvenimo metų bei Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga sveikiname buvusią Irkutsko srities Bulagatsko rajono tremtinę, ilgametę LPKTS Kauno filialo narę **Teresę Antaniną SADAUSKIENĘ**.

Nuoširdžiai linkime, kad Jus lydėtų sėkmę, džiaugsmas ir svarbiausia – labai gera sveikata.

LPKTS Kauno filialas

Akcijoje „Ištark, išgirsk, išsaugok“ perskaityta 22 tūkstančiai pavardžių

Minint 75-ąsias masinių trėmimų pradžios metines, projektas „Misija Sibiras“ īgyvendino tremtinių ir politinių kalinių atminimo ir pagerbimo akciją „Ištark, išgirsk, išsaugok“, kurios metu buvo perskaityta 22 tūkstančiai vardų, pavardžių ir likimų. Tremtinių ir politinių kalinių atminimo ir pagerbimo akcija startavo birželio 14 dieną 13 valandą. Ji tėsėsi tol, kol buvo perskaityta 22 tūkstančiai pavardžių – iki birželio 15 dienos 12 valandos. Skaitymus pradėjo Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė. Per 23 valandas prie akcijos prisidėjo 333 žmonės.

Prie skaitymų prisidėjo aktorių, humoristų, laidų vedėjas Justinas Jankevičius. Pakalbintas Justinas papasakojo, kodėl ši akcija jam pasirodė svarbi: „Labai ačiū „Misija Sibiras“ komandai už progą prisidėti. Tremtiniai už Lietuvą atidavė viską, ką turėjo – savo gyvybę. Mūsų, jaunosios kartos, pareigayra užtikrinti, kad ši auka niekada nebūtų pamiršta, nes kiekviena tremtyje prarasta gyvybė, kiekvienas sugriautas gyvenimas yra patatinis akmuo, ant kurio stovi mūsų taučios identitetas.“

Tremtinių pavardes skaitės žurnalistas Rimas Šapauskas sakė: „Mano

tėvas buvo tremtinys. Jis ištrėmė 13 metų. Mano senelis buvo policininkas, močiutė – mokytoja, Saulių sąjungos narė. Birželio 14 dieną visa šeima buvo ištrepta prie Laptevų jūros. Neįgyveno jauniausioji sesutė Teresė.“

Pavardžių skaitymo akcijoje sudalyvavo ir Azerbaidžano bendrijos pirmininkas Mahiras Gamzajevas. „Esu Lietuvos pilietis. Kaip pilietis, jaučiu moralinę ir žmogišką pareigą pagerbti juodosios tautos istorijos puslapius. Azerbaidžaniečiai taip pat buvo tremiami, tad tuo pačiu skaitydamas šias pavardes, mintyse aš pagerbiu ir savo kraštiečius. Ši akcija tarsi dvasinė tiltas tarp Vilniaus ir Baku, juk nepaisant skirtinį tautybų, žmonių šerdys ir kraujas yra panašūs.“

Pasibaigus iškilmingam Seimo posėdžiui, pavardžių skaityti išskubėjo ir LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Labdaros ir paramos fondo „Janiems“, īgyvendinancijos projekta „Misija Sibiras“, direktorius Ignas Rusinas padėkojo visiems, prisidėjusiems prie šios akcijos: skaičiusiems, klausiusiems, palaikiusiems ir padėjusiems.

„Tremtinio“ inf.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina

4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19, 6 mėn. – 14,40 Eur.

2016 m. birželio 24 d.

Tremtinys

Nr. 24 (1190)

5

Tarvainių šeima iš Žemaitijos

Birželio sukilimas – tai vienas iš garbingos mūsų istorijos puslapių, kai 1941 metų vasarą, Vokietijos karo su Rusija išvakarėse, Lietuvos aktyvistų fronto vadovaujami žmonės tikėjos atkurti nepriklausomą valstybę. Apsiginklavę sukilėlių būriai laukė signalo užimti svarbiausius objektus, su ginklais rankose sukliudytį sovietams grobti ar naikinti turtą, o pasitai-kius momentui, skelbtį nepriklausomybę. Neapykanta po kruvinų trėmimų į Sibirą, sovietinio saugumo siautėjimo, Lietuvos karininkų sunaikinimo okupantams buvo didelė. 1941 metų birželio 23 dienos rytą per Kau- no radiją sukilėlių vadas Leonas Pra- puolenis paskelbė apie nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą ir Lietuvos Laikinosios Vyriausybės sudarymą. Deja, vokiečiams mes nerūpėjome, o sukilimo metu Lietuvoje prasidėjo vokiečių vykdytos žydų skerdynės, Holokaustas.

Nuo sukilimo, kaip ir tragiškų įvykių Telšiuose, prabėgo jau 75 metai. Apie juos papasakosime per tragišką Kazimieros ir Juozo Tarvainių šeimos iš Žemaitijos istoriją.

Kazimieros Kasparaitės ir Juozo Tarvainio šeima kurį laiką gyveno šalia Nevarėnų – Skaudučiuose, Telšių rajone. Juozas Tarvainis dirbo raštininku Užvenčio, vėliau Nevarėnų, Mažeikių, Telšių valsčiuose. Augino dukterį Bronislavą, gimusią 1913 metais, sūnus Zenoną, gimusį 1920 metais, ir ketveriais metais jaunesnį Vytautą.

Nuosavo gyvenamojo busto šeima neturėjo. 1930 metais mirė Juozas Tarvainis. Atėjo sunkūs laikai. Motina vaimkams ir svetimiems siuvo drabužius. Sūnūs tada mokėsi Telšių M. Valančiaus gimnazijoje. 1936 metais, būdamas šešiolikos, Zenonas pradėjo dirbtį meteorologijos stotyje. Reikėjo pasitraukti iš gimnazijos ir susirasti darbą, kad galėtų mokytis brolis Vytautas. Egzaminus gimnazijoje Zenonas laikė eksternu.

Vytautas labai santūrus, visada sumiastęs, atvirkščiai nei Zenonas. Tačiau patekės į savo bendraminčių aplinką, tapdavo neatpažįstamu jaunuoliu. Mokyklos renginių viešuose vakaruose deklamavo poeziją, vaidino spektakliuose, dalyvavo chore, tautinių šokių ratelyje. Mokyklos scenoje savo meninius sugebėjimus atrado vėliau tapę garsiais scenos meistrais Lidija Kupstaitė, Valerijonas Derkintis, Aleksandras Žadeikis, Benediktas Babrauskas, Martynas Mikūta. Raše ir Vytautas, savo eiles spausdinė.

Buvo susikūrusi ir futuristų grupė, kuri vėliau Zenono Tarvainio bute leido ir šapirografu daugino uždraustą literatūrą ir savo kūrybą. Šapirografu spausdino mokinio Klemenso Baltučio-Dulkės poezijos rinkinėlį „Po tėviškės kloniais“. Anksti, jau nuo mažens, tėvų pastogėje jiems buvo skiepijama karšta meilė Dievui ir Tėvyniui. Gimnazijoje broliai priklausė šaulių ir skautų organizacijoms.

Kai 1940 metų birželio 16-osios rytą Telšius sudrebino džeržgiantys Sovietų sąjungos tankai, Kazimiera Tarvai-

nienė apsiverkė, nujausdama kažką negero. Jaunuoliai neturėjo patirties okupacijos sąlygomis pogrindinei veiklai, o jaunatiškas maksimalizmas pražudė. Pogrindinio būrelio nariai, tarp jų buvo ir Zenonas, ir Hermenehildas Žvirgždinas, jau spalį buvo išaiškinti. Zenonas areštuotas gruodžio 12-ają. Jų skaudi nelaisvė baigėsi Rainiuose. Vytautą, tada dar šešiolmetį, kelis kartus areštavo, laikė kamerioje, ten smurtao, sužalojo inkstus.

1941-ųjų pavasaris Vytautui ir jo šeimai bėgo tarp kalėjimo ir namų. Ir varveklį težėjimas palangėje, vyturėlio giesmė laukų arimuose ir vyšnių žydėjimas čia pat, prie takelio iš kalėjimo į namus, jam teikė jėgų ir vilties. Žinoma, apie jokius pasimatymus negalėjo būti nė kalbos. Saviesiems likdavo tik žiūrėjimas į kalėjimo langelius. Zenonas, jėgų atradęs, akimirkai pasirodydavo, taip perduodamas žinią, kad dar gyvas. Ir vėl visi laukė – iki kitos dienos...

Artinosis birželis. Vytautas ne tik jautė, bet ir gerai žinojo, jog pogrindis ruošiasi sukilimui, nes buvo gauta žinių, kad greitai prasidės karas. Telšių moksleiviai susisekė su sukilimo organizatoriais, rengė ir platino antiokupacine literatūrą. Gimnazijos pogrindžio organizaciją inspiravo Jurgis Petriūnas, gyvenęs Pamarkijos kaime, Nevarėnų valsčiuje. Sukilėlių štabą, įsikūrusį Sudinto ūkyje, Pamarkijos miške, sudarė vadas A. Brencius, jo pavaduo-tojas Liudas Montrimas, ginklininkas jau minėtas J. Petriūnas ir patarėjas Bonifacas Petriūnas (buvęs Telšių apskrities viršininkas).

Kai ankstyvą birželio 22-osios rytą lėktuvų gausmas ir sprogimai pabudino Telšius, Vytautas su seserimi ir mama buvo namuose. Jų žvilgsniai nukrypo į prieš jų namų langus esantį kalėjimą. Sako, politiniai kaliniai, tarp jų ir jų Zenonas, išgirdė karos garsus džiaugėsi. Spaudžiant sukilėliams, birželio 24-ąjį kalėjimo administracija ir politrukai išskvietė kariuomenę. Iš kamerų kalinius vedė į sargybos būstinię. Čia jiems buvo surištos rankos ir užkimštis burnos. Paskui vieną ant kito suguldė sunkvežimiuse. Jau švintant birželio 25-ajai, mašinos su kaliniais pasuko Luokės link, į Rainių miškelį... Tik birželio 28 dieną suradus ir atkasus duobes paaiškėjo, kad nukankinti 73 (kiti trys buvo nušauti Džiuginėnų miške) vadinamieji politiniai kaliniai, nors tarp jų buvo pyliavas nesumokėjusių ūkininkų, smulkių nusikaltelių. Jiems buvo nupjautos ausys, išbadytos akys, 35 žmonėms sužaloti lyties organai. Dauguma galutinai nužudyta sutriūkinus galvas arba subadžius durtuvaus. Tik 10 kalinių buvo sušaudyti. Dėl sužalojimų 46 lavonai taip ir nebuvę atpažinti. Po žudynių praėjus kelioms dienoms, 1941-ųjų liepos 1-ają 70 vežimų virtinė Rainių kankinius nuvežė į Telšių kapines ir palaidojo bendrame kape.

Zenoną Tarvainį tarp kitų kankinių atpažino tik iš mamos siūtų kelnių. Vi-sa kita – ištisa žaizda: sudaužyta nugara, lyties organai, veidas, surištos rankos, dūriai virš dešinio antakio, dešinėje pusėje perdurta ausis, iki sme-

genų, ten, kur plakė širdis – dvi šautinės žaizdos...

Po kankinių laidotuvių Bronislava ir Vytautas išsivežė mamą toliau nuo širdgėlą menančią kalėjimo ir kapinių, į Juodinkų kaimą, pas dėdę Praną Tarvainį. Rudenį Vytautas išsiruošė į gimnaziją. Netrukus grįžo ir motina su dukra. Deja, fašistų okupacijos metais ypač daug nukentėjo žydų tautybės gimnazistų, iš mokinų sąrašu buvo išbraukta 50 mokinį, dauguma jų atsidūrė Telšių žydų gete.

1944 metais baigės gimnaziją Vytautas pradėjo lankyti mokytojų kursus, ruošėsi tapti pedagogu. Artinantis sovietų armijai, Vytautas su motina ir sese svarstė, ką daryti – likti Lietuvoje ir laukti treminio ar kalinio likimo... Vytautas motiną ir sesę įkalbinėjo pasitraukti iš Lietuvos, o pats galvojo likti ir testi kovą prieš okupantą. Motina nesutiko, sakydama, kad kalėjime sveikatą praradės, o poetas geriau su plunksna tekariau... Ir taip po audringų ašarotų diskusijų Vytas susitaikė su motinos prašymu išvykti iš Lietuvos. Vie-ną rugsėjo rytą traukiniu išriedėjo į Vakarus. Žiūrėdamas į tolstančius Lietuvos laukus, skaudama širdimi Vytautas mintyse rašė jai atsisveikinimą:

„Cia palieka supintos
svajonės,
Cia iš ilgesio alpsta širdis.
Kas gražesnio už tėviškės
klonius.
Kas gražiau
už Tėvynės naktis?“

Vokietijoje jis išstojo į medicinos institutą. 1947-aisias, studijų metais Viurcurge išleido poezijos knygelę „Gyvenimas laša“, tik 50 egzempliorių, rankraščio teisėmis. Dėl blogėjančios sveikatos Vytautas buvo pri-verstas palikti jau ketvirtą kurso studijas. Išvyko į JAV, Detroitą, kur gyveno jau iškūrusios mama su sese Bronislava. Kiek dar leido jėgos, dirbo Henry Ford ligoninės laboratorijoje ir visuomeninį darbą su lietuvių emigrantais. 1950 metais Vytautas Tarvainis kartu su emigrante Galina Gobis darsėjo išteigtį skautų tuną „Baltija“ ir tautinių šokių rateli „Silaunę“. Raše Vytautas ir žemaitiškai: „Veiziek, onta pajoudusi truobalė, kap muotina parakiliuorius i šventą kningą veiz“.

Vytautas labai ilgėjosi Lietuvos... Vi-siškai senkant jėgoms, jo paskutinis poezijos kūrinys buvo eilėraštis „Giltinė“.

„Kas ten ateina barškantis
ir išsišiepęs?
Ach taip! Tai tu, tai tu...
Šiandien žydėjime pačiam,
pačioj jaunystėj,
Bet tujen artinies ir artinies, juntu...“

Vytautas Tarvainis mirė 1952 metais Detroite, sulaukęs vos 28 metų. Telšių kalėjime gautos traumos neužgijo. Palaidotas Detroito Holy Cross kapinėse.

Vytautas Tarvainis

Tarvainių šeima 1919 metais

Kaip teikia Zita Kasparaitė, Bronislava Tarvainytė-Kiaulena su laukė gražaus amžiaus. Mirė Detroitė, Mičigano valstijoje, būdama 95-erių. Palaidojo jos pačios pageidavimu tautinius lietuviškais drabužiais aprengtą, klumpėmis apautą. Nors nuo 1941-ųjų Lietuvos nemačiusi, Amerikoje išliko tikra lietuvių, žemaitiškė. Buvo puiki šeimininkė, svečioje šalyje lietuviškus patiekalus ruošdavo ir vaišindavo. Norėjo, kad jos pelenus parvežtų į Užventį, palaidotų ten, kur jos tėvelis guli. Bet likimo valia amžinojo poilsio liko Amerikoje. Jos dukra Benedikta – diplomuota biologė, sūnus Zenonas – dantų technikas. Amerikoje jie tvirtai įleidė šaknis. Benedikta kalba tik žemaitiškai, Zenonas su žmona augina sūnų Juozuką. Berniukas taip pat mona lietuviškai...

Pagal Aleksandros PRIJALGAUSKIENĖS atsiminimus paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Keliaavome po Rokiškio kraštą

Birželio 8 dieną LPKTS Ukmergės filialo nariai išvyko į ekskursiją po Obelių–Rokiškio kraštą. Pirmiausiai sustojome Svėdasų miestelyje, kažkada buvusiame svarbiausia Radvilų valda. Pasigrožėjome Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčia. Miestelio centre pamatėme paminklą Juozui Tumui-Vaižgantui, Lietuvos rašytojų sajungos kūrėjui, pirmajam jos pirmininkui, pamokslininkui, publicistui, rašytojui.

Kitas sustojimas – Kamajai, kuriuos išgarsino ten gyvenęs poetas, „prasčiokų“ kunigas Antanas Strazdas, giesmės „Pulkim ant kelių“ autorius. Kraštiečių švelnai buvo vadinamas Strazdeliu. Taip ant paminklo ir užrašta „Kunigas Strazdelis“.

Kadangi Kamajuose buvo stiprus partizanų judėjimas, Atgimimo metais pastatytas memorialas žuvusiems Lietuvos partizanams atminti Vytauto ir Algimanto apygardų žuvusių partizanų užkasimo vietoje 1944–1953 metais. Iškaltas užrašas: „Mes gulim ant grindinio kieto paplūdė kraujais, / Kad tu, Tėvynė Lietuva, pražustum vėl laisvės žiedais!“

Obeliuose aplankėme Laisvės kovų istorijos muziejų – patriotinio ugdymo kultūros įstaigą. Muziejuje sukaupta daugiau nei devyni tūkstančiai eksponatų. Jie suskirstyti atskiromis temomis: Obelių krašto, Lietuvos valstybės istorijos, lietuvių liaudies meno, Lie-

tuvos kariuomenės, partizanų kovų šiaurės rytų Lietuvoje, numizmatikos.

Eksponatus surinko iš Obelių krašto kilęs mokytojas, buvęs partizanas Andrius Dručkus-Kerštas. Jis yra šio muziejaus įkūrimo iniciatorius. Lietuvai ir jaunosis kartos švietimui jis padovanojo didžiausią savo turą – surinktą ir nuo saugumo akių išsaugotą asmeninę kolekciją. Muziejuje ypatingą vietą užima Vytauto apygardos Loko rinktinės Vyties kuopos partizanų archyvas. Obeliečiai savo surinktais pinigais pastatė vienintelį Lietuvoje paminklą, skirtą mokytojams.

Apžiūrėjome 1941 metų Birželio sukilėliams skirtą memorialą, nes Obeliuose žuvo apie 50 sukilėlių.

Paskutinis mūsų sustojimas – Rokiškis, kuris įkurtas 1499 metais. Ši kraštą puošia daugiau kaip trys šimtai kultūros ir istorijos paminklų. Čia gražiausias Lietuvos neogotikos ansamblis – Rokiškio Šv. Mato bažnyčia, Lietuvos klasicistinės urbanistikos pasidžiavimas – Rokiškio Neprisklausomybės aikštė, patraukliausia Lietuvos turizmo vietovė – Rokiškio dvaras, Rokiškio krašto muziejus, įkurtas istoriniame 19 amžiaus architektūros ansambluje, buvusiou Rokiškio dvaro rūmuose, kuriuos valdė kelios grafių Tyzenhauzų ir Pšezdzieckių kartos, garsėjusios kultūrine ir moksline veikla, sukauptomis kolekcijomis.

Pabuvojome edukacinėje valandėje AB „Rokiškio sūris“, sužinojome apie sūrių gamybą. Muziejuje susipažinome su 19 amžiaus aukštuomenės gyvenimu, buitimi ir kultūra. Šiuo metu muziejuje vyksta Viktorijos laikų mados paroda, kurią eksponuoja įžymus rusų dizaineris Vasiljevas Aleksandras. Muziejus ir paroda paliko neįdildomą įspūdį. Susipažinome su garšiausio 20 amžiaus Lietuvos dievdirbio Liongino Šepkos kūryba.

Grįždami namo pasukome į Anykš-

čius. Dauguma iš mūsų pageidavo pasivaikščioti Medžių lajų taku.

Turiningai praleidę laiką grįžome į mūsų gražiąjį Ukmergę. Kaip sako liaudės išmintis, visur gerai, bet namuose – geriausia. Dėkojame Ukmergės filialo pirmininkei Aldonai Kalesnikienei, pavaduotojui Aleksandriui už pastangas ir rūpesčius organizuojant šią gražią ir turiningą ekskursiją.

**Tamara REINGARDTIENĖ,
LPKTS Ukmergės filialo
valdybos narė**

Sužibo Juodojo birželio atminimo akcijos žvakelės

Širvintų rajone, Gelvonuose, prie paminklo Didžiosios Kovos apygardos partizanams. Koordinavo vienerė, LPKTS Širvintų filialo pirmininkė Irena Vasiliauskienė

Rokiškyje, prie kryžiaus tremtiniams, organizavo LPKTS Rokiškio filialo vadovas Algiris Kazulėnas ir pavaduotoja Jūratė Čypienė

Kėdainių geležinkelio stotyje, koordinavo Antanas Pavolis

Ukmergėje, Dukstynos kapinėse, prie memorialo Žuvusiems ir Negrižusiems tremtiniams atminti. Koordinavo LPKTS Ukmergės filialo pirmininkė Aldona Kalesnikienė

Vilniuje, Aukų gatvėje, prie Tremtinų aukuro. Koordinavo LPKTS Vilniaus skyriaus pirmininkas Petras Gvazdauskas, LPKTS valdybos narys Edvardas Strončikas ir Genocido aukų muziejaus Istorijos skyriaus vedėja Ramunė Draučiūnaitė

2016 m. birželio 24 d.

Tremtinys

Nr. 24 (1190)

7

Apie knygas „Tremties vaikai“

Žurnalistė Virginija Skučaitė dienraštyje „Kauno diena“ birželio 10 dienos numerio straipsnyje „Išlaikius ne tik mokyklinį brandos egzaminą“ plačiai aprašo apie LPKTS leidžiamą knygą „Tremties vaikai“ seriją ir vieną iš antrosios knygos herojų, Kaune gyvenančią, iš Biržų kilusią Birutę Oną Morkūnaitę-Andrikienę. „Stanislovas Abromavičius parengė ir išleido jau antrajį „Tremties vaikų“ tomą ir renegą trečiąjį. Šiose knygose buvusių Sibiro vaikų prisiminimus, pagrūstus faktais, skaičiais, dokumentais, atvirukais, nuotraukomis, galime vadinti vaikų tremties enciklopedija.“

Knygos ir straipsnio herojai jau 91 metai. Dar 1941-aisiais, pirmosios sovietų okupacijos pradžioje, Kauno sporto halėje vykusiose tarptautinėse paauglių krepšinio varžybose Birutė žaidė Lietuvos rinktinėje ir pelnė pergalę tašką finalinėje kovoje su lenkaitėmis. Varžybas stebėjęs J. Paleckis gal ir prisiminė šią aktyvią Biržų mergaitę, tačiau tai neišgelbėjo Morkūnų šeimos nuo

tremties. Vietinė sovietų valdžia privertė Morkūnus išskraustytį iš savo namo Biržuose. Mat jis krito į akį anuomenčio Biržų vykdomojo komiteto pirmininko žmonai, kuriai greičiausiai patiko tai, kad Morkūnų namuose veikė vandentiekis ir kanalizacija – ši retenybė anuomet buvo ypačvertinama. Morkūnai išskraustė, o Birutė pareiškė, kad iki gimnazijos baigimo kambario nepaliks. Taip ir padarė.

Birutės su mama laukė sunčių tremtis į šiaurės šiaurę, tai

„Tremtinio“ inf.

Alytiškių ir Suvalkų lietuvių bičiulystė

Literatų klubo „Tékmė“ ir Suvalkų lietuvių klubo „Vienybė“ draugystė, prasidėjusi 2002 metais, tėsiasi iki šiol. Kasmet randame kuo sudominti vieni kitus: lankomės renginiuose, dalijamės kūrybos pasiekimais.

Šikart važiavome į Suvalkus ne vieni, o drauge su Alytaus buvusių tremtinių ir politinių kalinių sajungos choru „Atmintis“. Šis chorus gražiai dainuoja, aktyvus įvairiuose Alytaus miesto ir LPKTS renginiuose.

Kazimieras Baranauskas, žurnalo „Suvalkietis“ redaktorius, surengė ekskursiją po miestą ir papasakojo apie žymesnes vietas, susijusias su Lietuvos istorine praeitimi. Stabtelėjome bažnyčios, kurioje klubo „Vienybė“ žmonės gali lietuvių kalba išklausyti mišias. Pasigrožėjome popiežiaus Jono Pauliaus II paminklu, senaja Seinų gimnazija. Džiaugėmės kartu su ekskursijos vadovu tuo, kad klubo lietuvių prašymu vienai gatvei išteiktas Lietuvos tūkstantmečio vardas. Aplankytos ir kitos įdomios vietas...

Sugužėjome į Suvalkų devintosios pagrindinės mokyklos salę, kurioje vyko renginys „Prie Juodosios Ančios krančių“. Cia malonai sutikusi klubo „Vienybė“ pirmininkė Onutė Virbylienė, kvietė skaityti savo kūrybos. Pirmieji pasirodė alytiškiai. Mes pasidžiaugėme klubų draugyste ir galimybe pasidalinti savo kūryba.

Alytaus buvusių tremtinių chorus „Atmintis“, vadovaujanas Violetos Dumbliauskienės, padainavo įvairios tematikos dainų: apie Tėvynę, žiaurią tremtį, gimtinės meilę. Suvalkų lietuvių negailėjo choristams garsių aplodismentų.

Naujausių kūrybos posmų išgirdome iš Marijampolės literatų klubo „Sietynas“ narių ir vadovo Ričardo Jurgelevičiaus.

Pagaliau sulaukėme Suvalkų lietuvių programos. Suvalkiečiai kuria poeziją, rašo proza, dainuoja. Maloniai nustebino mokytojos Birutės Burdinaitės-Olow poezijos skaitymai ir mergaičių eilėraščiai.

Ansamblis „Ančia“ dainavo apie Tėvynę, jos gamtą, žmones, kalbą. Kai kurias dainas mokėjo ir alytiškiai „Atminties“ choristai, todėl mielai pritarė šiam ansamblui.

Daug dainų išdainuota, daug kalbų iškalbėta, planuota ateities veikla, susitikimai Suvalkuose ir Alytuje... Grįžome dviškai praturtėjė, linksmi, juk gera žinoti, kad esi bičiulių vertinamas ir laukiamas.

Emilia LUKŠYTĖ-KRUŠINIENĖ

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Pro memoria

Gimė Marijampolės aps. Šilavoto valsč. Ingavango k. Mokėsi Marijampolės Rygiškių Jono ir Prienų „Žiburio“ gimnazijoje.

1944 m. sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą kartu su kitais Prienų gimnazijos bendramoksliais subūrė partizanų dalinį. Šis dalinys buvo pavadintas „Prienų šilu“. Jonas Matukevičius-Danielius su partizanų būriais ne kartą dalyvavo kovose prieš oku-

rantus. 1946 m. pavasarį buvo išduotas ir nuteistas 10 m. lagerio ir 5 m. be teisiško gyvenimo. Kalėjo Intos lageryje, trylika metų dirbo anglies kasykloje. Tremtyje sukūrė šeimą su likimo drauge, užaugino dukterį ir sūnų.

1961 m. grįžo į Lietuvą. Atkūrus neprisklausomybę buvo paskirtas Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tauro apygardos vadu, jam buvo suteiktas dimisijos kapitonu laipsnis. Apdovanotas Vyčio Kryžiumi ir kario savanorio medaliu.

Jonas Matukevičius-Danielius visada pasižymėjo nuoširdžiu gerumu, darbštumu, paslaugumu ir atidumu. Buvo tikras Lietuvos patriotas.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabas

Skelbimai

Birželio 25 d. (šeštadienį) 11.30 val. LPKTS Telšių filialas kviečia į 5-ajį Žemaičių buvusių tremtinių ir politinių kalinių sąskrydį „Laisvė – tai turtas“ prie legendinio Šatrijos kalno. **12 val.** bus aukojamos šv. Mišios. Po jų dalysimės mintimis, priminimais, bendra daina ir atsivežtomis vaišėmis.

Pasiteirauti tel. 8 650 60 632 (Aldona), 8 620 67 467 (Regina).

Birželio 26 d. (sekmadienį) 15 val. prie Pravieniškių II kaimo kryžiaus kviečiame pagerbti prieš 75 metus Pravieniškėse Raudonosios armijos įvykdyto teroro akto aukų atminimą.

Pasiteirauti tel. 8 682 65 678, 8 656 19 528.

Birželio 27 d. (pirmadienį) 16 val. Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos terasoje minėsime 1918 metų signatarus, gimusių birželio mėnesį: Jokūbą Šerną, Vladą Mironą, Joną Vaišokaitį. Apie signatarus kalbės klebonas mons. Vytautas Grigaravičius, Kauno IX forto muziejaus ekskursijų vadovė, istorikė Jūratė Tarasevičiūtė, aktorė Alvyda Čepaitytė-Sipienė. Koncertuos Pasaulio lietuvių kybartiečių draugijos vokalinis ansamblis.

Renginio globėja – LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margvičienė. Organizatoriai – Prisikėlimo parapijos bendruomenė, LPKTS Kauno filialas ir LPKTS.

Liepos 2 d. (šeštadienį) Alytaus r. Punios sen. Aleksandrovos k. bus šventinamas paminklas 1948 m. liepos 1 d. Alytaus valsč. Aleksandrovos k. apylinkėse MGB nužudytiems Dzūkų rinktinės Margio grupės partizanams: Antaninai Juršaitei-Valiūnienei-Lesnajai, Juozui Kavolynui-Vaidilai, Jurgui Valiūnui-Sausiui, Petru Valiūnui-Ešeriuui.

12 val. šv. Mišios Punios bažnyčioje. **13.15 val.** paminklo žuvusiems partizanams pašventinimas ir žuvusių partizanų pagerbimas. Dalyvaus literatų klubas „Tékmė“, LPKTS Alytaus filialo choras „Atmintis“, Punios gimnazijos moksleiviai, Butrimonių ansamblis.

Dėmesio!
Kitas „Tremtinio“ numeris išeis liepos 8 dieną.

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2100 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

Sužibo Juodojo birželio atminimo akcijos žvakelės

Lazdijų miesto aikštėje, prie Neprisklausomybės paminklo. Organizavo Lazdijų Laisvės kovų muziejaus muziejininkė Irina Radvilavičienė

Telšiuose, koordinavo LPKTS Telšių filialas kartu su Telšių kultūros centru ir Telšių rajono savivaldybės tarybos nare Alfreda Tamoševičienė

Šiaulių miesto skvere prie savivaldybės, koordinavo LPKTS filialo vadovė Valerija Jokubauskienė ir Kultūros centro renginių organizatorė Goda Gargasaitė

Prienų rajone, Veiverių seniūnijoje, prie Mauručių geležinkelio stoties, koordinavo LPKTS Prienų filialo pirmiškinkė Dalytė Raslavičienė

Ukmergės rajone, Pabaisko mūšio vietoje, koordinavo Gina Pažiūriienė

Kauno rajone, Romainiuose, prie Lietuvos laisvės vado Kazio Veverskio paminklo. Akciją organizavo Romainių bendruomenės pirmiškinkė Violeta Visockienė

Jurbarko aikštėje prie savivaldybės. Koordinavo LPKTS valdybos narys Algirdas Genys ir Jurbarko filialo pirmiškinkė Irina Pažereckienė

Biržuose, koordinavo šaulys Vidutis Šeškas